

SVENSKA

DIVA 2.0

**Diagnostisk intervju för ADHD
hos vuxna (DIVA)**

Diaagnostisch **I**nterview **V**oor **A**DHD bij volwassenen

DIVA
Foundation

*Diagnostisk intervju
för ADHD
hos vuxna*

J.J.S. Kooij, MD, PhD & M.H. Francken, MSc
2010, DIVA Foundation, Nederländerna

Colophon

Diagnostisk intervju för ADHD hos vuxna (DIVA) är publicerad av DIVA Foundation, Haag, Nederländerna.

Den ursprungliga svenska översättningen och återöversättningarna gjordes av Comactiva Translations AB med ekonomiskt stöd från Janssen. Texten har reviderats och bearbetats genom ideellt arbete av Ylva Ginsberg, överläkare vid Psykiatri Sydväst, Stockholms Läns Sjukvårdsområde och Karolinska Institutet Center of Neurodevelopmental Disorders (KIND), Stockholm, dr. J.J. Sandra Kooij, DIVA Foundation, Haag, Nederländerna, och Dan Edvinsson, överläkare vid Neuropsykiatriska enheten för vuxna, Akademiska sjukhuset, och Institutionen för Neurovetenskap/Psykiatri, Uppsala Universitet, Uppsala.

Kriterier ur Mini-D-IV TR publicerade i den svenska versionen av DIVA med tillstånd av förlaget Pilgrim Press AB.

Denna utgåva har sammanställts med omsorg. Delar av denna utgåva kan komma att förändras med tiden.

Därför kan inga rättigheter härledas utifrån denna utgåva. För ytterligare information och framtida uppdateringar av DIVA, besök www.divacenter.eu.

Inledning

Enligt DSM-IV krävs symptom på ADHD såväl i barndomen som i vuxen ålder för att diagnosen ADHD hos vuxna skall kunna fastställas.

Huvudkraven för diagnos är att ADHD-symptomen debuterat under barndomen och att de typiska symptomen har fortsatt att finnas med hela livet fram till tidpunkten för den aktuella bedömningen.

Symptomen skall dessutom vara förenade med signifikanta kliniska eller psykosociala funktionshinder som påverkar individen inom två eller flera viktiga områden i livet¹.

Eftersom ADHD hos vuxna är en livslång funktionsstörning med debut i barndomen är det nödvändigt att, bland annat, med en retrospektiv intervju avseende beteende, utvärdera symptom, förlopp och vilken grad av funktionsnedsättning detta lett fram till under barndomen. Informationen bör inte enbart inhämtas ifrån patienten, utan om möjligt även ifrån närstående som känt vederbörande som barn (vanligen förälder eller andra närstående)².

Diagnostisk intervju för ADHD hos vuxna (DIVA)

DIVA baseras på DSM-IV-kriterierna och är den första holländska strukturerade intervjun för ADHD hos vuxna. DIVA har utvecklats av J.J.S. Kooij och M.H. Francken och är en vidareutveckling av den tidigare semi-strukturerade intervjun för ADHD hos vuxna^{2,3}.

För att underlätta bedömningen av förekomst eller avsaknad av vart och ett av de 18 symptomkriterierna för ADHD under barndomen och i vuxen ålder, tillhandahåller intervjun en rad konkreta och realistiska exempel på både aktuella och tidigare beteenden (i barndomen). Exemplet baserar sig på vanligt förekommande beskrivningar från vuxna patienter i den kliniska vardagen. Vidare ges exempel på vanligt förekommande funktionsnedsättningar orsakade av ADHD-symptom inom fem olika områden i vardagslivet: arbete och utbildning, relationer och familjeliv, sociala kontakter, fritid och hobbies samt självförtroende och självbild.

DIVA skall helst genomföras med patienten tillsammans med partner och/eller familjemedlem, för att möjliggöra säkerställandet av barndomsanamnes och information från anhöriga vid samma tillfälle. Intervjun tar vanligen en och en halv timme att genomföra.

DIVA omfattar enbart kärnsymptomen på ADHD vilka krävs för att kunna ställa en ADHD-diagnos enligt DSM-IV och inte andra samtidiga symptom, syndrom eller störningar. Samsjuklighet förekommer ofta både hos barn och vuxna med ADHD; i omkring 75 % av fallen. Av den anledningen är det viktigt att göra en allmän psykiatrisk bedömning och kartlägga förekomsten av vanligt förekommande samexisterande symptom, syndrom och störningar. De vanligaste psykiatriska sjukdomarna som förekommer i kombination med ADHD är ångestsyndrom, depression, bipolära syndrom, beroendetilstånd, missbruk och sömn- och personlighetsstörningar. Eventuell förekomst av dessa störningar skall alltid undersökas. Detta är nödvändigt för att förstå den symptomflora som personen med ADHD kan uppleva men har också ett differentialdiagnostiskt syfte; för att utesluta andra psykiatriska sjukdomar som de primära orsakerna till "ADHD-symptomen" hos vuxna².

Instruktioner för genomförandet av DIVA

DIVA består av 3 delar, som var och en täcker både barndom och vuxen ålder:

- (1) Kriterierna för ouppmärksamhet (A1)
- (2) Kriterierna för hyperaktivitet-impulsivitet (A2)
- (3) Debutålder och funktionsnedsättning orsakad av ADHD-symptomen

Börja med de första *DSM-IV kriterierna för ouppmärksamhet* (A1), följt av de andra kriterierna för *hyperaktivitet/impulsivitet* (A2). Fråga i tur och ordning om vart och ett av de 18 kriterierna.

Gör på följande sätt för varje symptomkriterium:

Fråga först om symptomet i vuxen ålder (funnits under de senaste 6 månaderna eller längre) och fråga därefter om samma symptom under barndomen (symptom mellan 5 och 12 års ålder)⁴⁻⁶.

Läs upp hela frågan och kontrollera om den intervjuade känner igen problembeskrivningen och om så är fallet, be om exempel. Ofta ger patienterna liknande exempel som de som finns i DIVA, vilka då kan markeras som förekommande. Om de inte känner igen symptomen eller om du inte är säker på att deras svar stämmer överens med kriteriet i den ställda frågan, använd exemplen i DIVA och fråga i tur och ordning om vart och ett av dem.

För att problembeteendet eller symptomet skall anses uppfyllt måste det förekomma oftare, vara mera uttalat jämfört med jämnåriga med motsvarande begåvningsnivå, eller vara nära förknippat med funktionsnedsättningar. Markera alla exempel som patienten kan beskriva. Om patienten nämner andra exempel som passar in på kriteriet än de uppräknade skall de noteras under "annat". För att ett kriterium skall bedömas vara uppfyllt är det inte nödvändigt att alla exempel känns igen, utan målet är att intervjuaren får en tydlig bild av om kriteriet är uppfyllt eller inte.

Fråga för varje kriterium om partnern och familjen håller med eller om de kan ge ytterligare exempel på problem som hör ihop med respektive kriterium. Oftast kan partnern beskriva symptom i vuxen ålder och familjemedlemmar (vanligen en förälder eller äldre släkting) om symptom i barndomen. Intervjuaren måste använda sitt kliniska omdöme för att avgöra vilket svar som är det mest korrekta. Om svaren är motstridiga gäller tumregeln att patienten vanligtvis är den bästa uppgiftslämnaren⁷.

Informationen från partner och familj skall huvudsakligen syfta till att vara ett komplement till patientens uppgifter och möjliggöra kartläggning av såväl aktuellt beteende som beteende under barndomen. Den närståendes information är särskilt användbar när det gäller barndoms-

symptom eftersom många patienter har svårt att komma ihåg sitt beteende som barn. Många patienter kan minnas sitt beteende bra från ca 10-12 års ålder men har svårt att minnas förskoleperioden.

Efter att information från alla parter tagits i beaktande, avgör intervjuaren om kriteriet har uppfyllts/uppfylls, under barndom respektive vuxen ålder. Om det inte går att få fram information från närstående ställs diagnosen utifrån patientens egna uppgifter.

Om skoljournal finns tillgänglig kan den innehålla uppgifter om barndomssymptom som uppmärksammats i klassrummet och användas som ett stöd för diagnosen.

Symptomen bedöms som kliniskt relevanta om de varit mera uttalade och/eller förekommit oftare än hos jämnåriga eller om de varit funktionsnedsättande för individen.

Symptomens debut och funktionsnedsättning

Del 3, *Symptomens debut och funktionsnedsättning orsakad av symptomen* är en nödvändig del av de diagnostiska kriterierna. Ta reda på om patienten alltid har haft symptomen och, om så är fallet, om symptom fanns före 7 års ålder. Om symptom uppträdde först senare i livet, notera vid vilken ålder. Läs därefter upp alla exempel på områden där funktionsnedsättning kan förekomma, först i vuxen ålder och sedan under barndomen. Markera de exempel som känns igen och ange om funktionsnedsättningen omfattar 2 eller fler områden i livet. För att ADHD skall anses föreligga krävs funktionsnedsättning inom minst två områden; arbete och utbildning, relationer och familjeliv, sociala kontakter, fritid och hobbies, självförtroende och självbild och leda till minst en måttlig funktionsnedsättning.

Sammanställning av symptomen

Ange under *Sammanställning av symptomen på ouppmärksamhet (A) och hyperaktivitet-impulsivitet (HI)* vilka av de 18 symptomkriterierna som är uppfyllda under barndomen och är uppfyllda nu i vuxen ålder. Summera totala antalet kriterier för ouppmärksamhet och hyperaktivitet-impulsivitet var för sig.

Ange slutligen på *Bedömningsbladet* om sex eller fler kriterier är uppfyllda för domänerna ouppmärksamhet (A) och/eller hyperaktivitet-impulsivitet (HI). Ange vidare för varje domän om det kan anses styrkt att symptomen förekommit under hela livet, om symptomen lett till funktionsnedsättning, om nedsättningar förekommit inom minst två områden och att symptomen inte förklaras bättre av någon annan psykiatrisk funktionsnedsättning. Ange i vilken grad anamnes från närstående och eventuella skolrapporter/omdömen stödjer diagnosen.

Avgör till sist om det går att ställa diagnosen ADHD och vilken undergrupp som stämmer bäst (med DSM-IV-kod).

Information till patienten innan intervjun påbörjas

Med hjälp av den här intervjun undersöks dina symptom på ADHD, både under barndomen och i vuxen ålder. Frågorna utgår ifrån de officiella kriterierna för ADHD enligt DSM-IV. För varje ställd fråga vill jag veta om du känner igen problemet. Till din hjälp under intervjun kommer jag för varje symptom på ADHD att ge exempel på hur barn och vuxna ofta upplever de svårigheter som hör ihop med de olika ADHD-symptomen. Samma fråga ställs först till dig och sedan till din partner och anhörig (om de deltar). Din partner lärde du förmodligen känna först i vuxen ålder så han/hon får berätta om den period ni känt varandra medan din familj eller andra närstående har en bättre uppfattning om ditt beteende under barndomen. För att diagnosen ADHD skall kunna ställas måste man kartlägga både din barndom och vuxen ålder.

Referenser

1. American Psychiatric Association (APA): Diagnostic and Statistical Manual of Mental Disorders. Washington DC, 2000.
2. Kooij JJS: Diagnostic Interview for ADHD in Adults 2.0 (DIVA 2.0), in: Adult ADHD. Diagnostic Assessment and Treatment. Pearson Assessment and Information BV, Amsterdam, 2010.
3. Kooij JJS: Francken MH: Diagnostisch Interview Voor ADHD (DIVA) bij volwassenen. Kenniscentrum ADHD bij volwassenen, PsyQ. Finns online via www.kenniscentrumadhbijvolwassenen.nl, 2007, and published in English in reference 2.
4. Applegate B, Lahey BB, Hart EL, Biederman J, Hynd GW, Barkley RA, Ollendick T, Frick PJ, Greenhill L, McBurnett K, Newcorn JH, Kerdyk L, Garfinkel B, Waldman I, Shaffer D: Validity of the age-of-onset criterion for ADHD: a report from the DSM-IV field trials. *J Am Acad Child Adolesc Psychiatry* 1997; 36(9):1211-21
5. Barkley RA, Biederman J: Toward a broader definition of the age-of-onset criterion for attention-deficit hyperactivity disorder. *J Am Acad Child Adolesc Psychiatry* 1997; 36(9):1204-10
6. Faraone SV, Biederman J, Spencer T, Mick E, Murray K, Petty C, Adamson JJ, Monuteaux MCL: Diagnosing adult attention deficit hyperactivity disorder: are late onset and subthreshold diagnoses valid? *Am J Psychiatry* 2006; 163(10):1720-9
7. Kooij JJS, Boonstra AM, Willemsen-Swinkels SHN, Bekker EM, Noord Id, Buitelaar JK: Reliability, validity, and utility of instruments for self-report and informant report regarding symptoms of Attention-Deficit/Hyperactivity Disorder (ADHD) in adult patients. *J Atten Disorders* 2008; 11(4):445-458

Kriterier ur Mini-D-IV TR publicerade i den svenska versionen av DIVA med tillstånd av förlaget Pilgrim Press AB.

Patientens namn

Personnummer

Kön M / K

Datum för intervjun

Intervjuarens namn

Ev. patientnummer

Del 1: Symptom på ouppmärksamhet (DSM-IV kriterium A1)

Instruktioner för intervjun: Symptomen i vuxen ålder måste ha funnits i minst 6 månader. Symptomen i barndomen gäller för åldern 5-12 år. För att ett symptom skall kunna tillskrivas ADHD krävs att det förekommer ständigt och inte bara i perioder.

A1

Har du ofta svårt att vara tillräckligt uppmärksam på detaljer eller gör du slarvfel i ditt arbete eller i samband med andra aktiviteter? Och hur var det då du var barn?

Exempel från vuxen ålder:

- Gör slarvfel
- Arbetar långsamt för att undvika fel
- Läser inte instruktioner noggrant
- Är dålig på detaljarbete
- Behöver för mycket tid för att avsluta detaljerade uppgifter
- Fastnar i detaljer
- Arbetar för snabbt och gör fel på det
- Annat:

Symptom finns: Ja / Nej

Exempel från barndomen:

- Gör slarvfel i skolarbetet
- Gör fel genom att inte läsa igenom frågor ordentligt
- Läser inte igenom frågor ordentligt som därför blir obesvarade
- Besvarar inte frågor på baksidan av ett prov
- Kommentarer från andra om slarvigt arbete
- Kontrollerar inte svaren på läxor
- Behöver för mycket tid för att avsluta detaljerade uppgifter
- Annat:

Symptom finns: Ja / Nej

A2

Har du ofta svårt att bibehålla uppmärksamheten under arbetsuppgifter? Och hur var det då du var barn?

Exempel från vuxen ålder:

- Kan inte bibehålla uppmärksamheten längre tid under genomförandet av uppgifter*
- Distraheras snabbt av egna tankar eller associationer
- Har svårt att se klart en film till slutet eller läsa ut en bok*
- Tröttnar snabbt på saker*
- Ställer frågor om ämnen som redan har diskuterats
- Annat:

*Om inte ämnet/aktiviteten upplevs som mycket intressant (t ex dator eller hobby)

Symptom finns: Ja / Nej**Exempel från barndomen:**

- Har svårt att bibehålla uppmärksamheten på skolarbetet
- Har svårt att bibehålla uppmärksamheten under lek*
- Lättdistraherad
- Koncentrationssvårigheter*
- Behöver struktur för att inte distraheras
- Tröttnar snabbt på aktiviteter*
- Annat:

*Om inte ämnet/aktiviteten upplevs som mycket intressant (t ex dator eller hobby)

Symptom finns: Ja / Nej**A3**

Verkar det ofta som om du inte lyssnar när någon talar direkt till dig? Och hur var det då du var barn?

Exempel från vuxen ålder:

- Dagdrömmer eller verkar frånvarande
- Har svårt att koncentrera dig på ett samtal
- Vet efteråt inte vad ett samtal handlade om
- Byter ofta ämne under ett samtal
- Andra säger att dina tankar är på annat håll
- Annat:

Symptom finns: Ja / Nej**Exempel från barndomen:**

- Vet inte vad föräldrar/lärare har sagt
- Dagdrömmer eller verkar frånvarande
- Lyssnar först vid ögonkontakt eller höjd röst
- Måste ofta tilltalas flera gånger
- Frågor behöver upprepas
- Annat:

Symptom finns: Ja / Nej

A4

Misslyckas du ofta med att följa instruktioner och att fullfölja arbetsuppgifter eller att uppfylla de krav som ställs på dig i arbetet? Och hur var det då du var barn (med skolarbetet istället för på jobbet)?

Exempel från vuxen ålder:

- Gör flera saker samtidigt utan att avsluta dem
- Har svårt att avsluta saker när de inte längre är nya och intressanta
- Behöver en deadline för att avsluta uppgifter
- Har svårt att avsluta pappersarbete
- Har svårt att följa instruktioner i en manual
- Annat:

Symptom finns: Ja / Nej

Exempel från barndomen:

- Har svårt att följa instruktioner
- Har svårt att följa instruktioner i flera led
- Avslutar inte uppgifter
- Gör inte klart läxorna eller lämnar inte in dem
- Behöver mycket struktur för att kunna avsluta uppgifter
- Annat:

Symptom finns: Ja / Nej

A5

Har du ofta problem med att organisera uppgifter och aktiviteter? Och hur var det då du var barn?

Exempel från vuxen ålder:

- Har svårt att planera vardagliga aktiviteter
- Rörligt i hemmet och/eller på arbetsplatsen
- Planerar för mycket eller planerar inte effektivt
- Dubbelbokar ofta aktiviteter
- Kommer för sent
- Kan inte konsekvent använda en kalender eller dagsplanering
- Är oflexibel genom att vara bunden till scheman
- Dålig tidsuppfattning
- Gör upp scheman som sedan inte används
- Behöver andra för att få struktur
- Annat:

Symptom finns: Ja / Nej

Exempel från barndomen:

- Har svårt för att bli klar i tid
- Stökigt rum eller skolbänk
- Har svårt att leka ensam
- Har svårt att planera uppgifter eller läxor
- Gör saker huller om buller
- Kommer för sent
- Dålig tidsuppfattning
- Har svårt att hålla sig själv sysselsatt
- Annat:

Symptom finns: Ja / Nej

A6

Undviker du ofta (eller tycker du illa om, eller är du ovillig till) uppgifter som kräver långvarig mental ansträngning? Och hur var det då du var barn?

Exempel från vuxen ålder:

- Gör först det som är lättast eller roligast
- Skjuter ofta upp tråkiga eller svåra uppgifter
- Skjuter upp uppgifter så att de inte blir färdiga i tid
- Undviker monotont arbete som t ex administrativa uppgifter
- Tycker inte om att läsa då det är mentalt ansträngande
- Undviker uppgifter som kräver mycket koncentration
- Annat:

Symptom finns: Ja / Nej

Exempel från barndomen:

- Undviker läxor eller tycker mycket illa om dem
- Läser få böcker eller tycker inte om att läsa då det är mentalt ansträngande
- Undviker uppgifter som kräver mycket koncentration
- Tycker illa om skolämnena som kräver mycket koncentration
- Skjuter ofta upp tråkiga eller svåra uppgifter
- Annat:

Symptom finns: Ja / Nej

A7

Tappar du ofta bort saker som är nödvändiga för uppgifter eller aktiviteter? Och hur var det då du var barn?

Exempel från vuxen ålder:

- Förlägger plånbok, nycklar eller kalender
- Glömmer ofta kvar saker
- Tappar bort arbetsdokument
- Förlorar mycket tid på att leta efter saker
- Råkar i panik om andra flyttar på saker
- Läger undan saker på fel ställen
- Tappar bort anteckningar, listor eller telefonnummer
- Annat:

Symptom finns: Ja / Nej

Exempel från barndomen:

- Tappar bort kalender, pennor, gymnastikkläder eller andra föremål
- Förlägger leksaker, kläder eller läxor
- Ägnar mycket tid åt att leta efter saker
- Råkar i panik om andra flyttar på saker
- Får kommentarer av föräldrar och/eller lärare om borttappade saker
- Annat:

Symptom finns: Ja / Nej

A8

Blir du ofta lätt distraherad av yttre störningar? Och hur var det då du var barn?

Exempel från vuxen ålder:

- Har svårt att utestänga störningar från omgivningen
- Har svårt att ta upp tråden igen efter att ha blivit distraherad
- Distraheras lätt av ljud eller händelser
- Distraheras lätt av andras samtal
- Har svårt att filtrera och/eller välja ut information
- Annat:

Symptom finns: Ja / Nej

Exempel från barndomen:

- Tittar ofta ut genom fönstret i klassrummet
- Distraheras lätt av ljud eller händelser
- Har svårt att hitta tråden igen efter att ha blivit distraherad
- Annat:

Symptom finns: Ja / Nej

A9

Är du ofta glömsk under vardagliga aktiviteter? Och hur var det då du var barn?

Exempel från vuxen ålder:

- Glömmer avtalade möten eller andra åtaganden
- Glömmer nycklar, kalender etc.
- Måste ofta påminnas om avtalade möten
- Måste återvända hem och hämta glömda saker
- Använder ständigt listor för att inte glömma saker
- Glömmer att skriva upp eller titta i kalendern
- Annat:

Symptom finns: Ja / Nej

Exempel från barndomen:

- Glömmer avtalade möten eller instruktioner
- Behöver ofta påminnas om saker
- Har glömt vad som skall göras halvvägs igenom en uppgift
- Glömmer att ta med saker till skolan
- Glömmer kvar saker i skolan eller hos kompisar
- Annat:

Symptom finns: Ja / Nej

Komplettering till kriterium A1

Vuxen ålder:

Har du fler av dessa symptom på ouppmärksamhet än andra personer, eller upplever du dem oftare än andra i din ålder?

Ja / Nej

Barndomen:

Hade du fler av dessa symptom på ouppmärksamhet än andra barn i din ålder, eller upplevde du dem oftare än andra barn i din ålder?

Ja / Nej

Del 2: Symptom på hyperaktivitet-impulsivitet (DSM-IV kriterium A2)

Instruktioner för intervjun: Symptomen i vuxen ålder måste ha funnits i minst 6 månader. Symptomen i barndomen gäller för åldern 5-12 år. För att ett symptom skall kunna tillskrivas ADHD krävs att det förekommer ständigt och inte bara i perioder.

H/I 1

Rör du ofta rastlöst på händer eller fötter eller skruvar du på dig när du sitter på en stol? Och hur var det då du var barn?

Exempel från vuxen ålder:

- Svårt att sitta stilla
- Gungar med benen
- Knackar med pennan eller leker med något
- Tvinnar håret eller biter på naglarna
- Kan kontrollera rastlösheten men blir stressad p g a det
- Annat:

Symptom finns: Ja / Nej

Exempel från barndomen:

- Föräldrarna sade ofta "sitt still" eller liknande
- Gungar med benen
- Knackar med pennan eller leker med något
- Tvinnar håret eller biter på naglarna
- Kan inte förbli avslappnat sittande på en stol
- Kan kontrollera rastlösheten men blir stressad p g a det
- Annat:

Symptom finns: Ja / Nej

H/I 2

Reser du dig ofta upp i situationer där det förväntas att du skall förbli sittande? Och hur var det då du var barn?

Exempel från vuxen ålder:

- Undviker symposier, föreläsningar, kyrkobesök etc.
- Går hellre omkring än sitter stilla
- Sitter aldrig stilla länge, alltid i rörelse
- Blir stressad av svårigheten att sitta still
- Hittar på ursäkter för att få gå omkring
- Annat:

Symptom finns: Ja / Nej

Exempel från barndomen:

- Reser dig ofta upp under måltider eller i klassrummet
- Har väldigt svårt att förbli sittande i skolan eller under måltider
- Blir tillsagd att sitta kvar
- Hittar på ursäkter för att få gå omkring
- Annat:

Symptom finns: Ja / Nej

H/I 3

Känner du dig ofta rastlös? Och hur var det då du var barn?

Exempel från vuxen ålder:

- Känsla av inre rastlöshet eller oro inombords
- Har en ständig känsla av att du måste göra något
- Har svårt att koppla av
- Annat:

Symptom finns: Ja / Nej

Exempel från barndomen:

- Springer alltid omkring
- Klättrar på möbler eller hoppar i soffan
- Klättrar i träd
- Känner en inre rastlöshet
- Annat:

Symptom finns: Ja / Nej

H/I 4

Har du svårt att syssla med fritidsaktiviteter på ett stillsamt sätt? Och hur var det då du var barn?

Exempel från vuxen ålder:

- Pratar under aktiviteter när det inte är lämpligt
- Blir ofta snabbt kaxig i sällskap med andra
- Är högljudd i alla slags situationer
- Har svårt att utföra aktiviteter på ett tyst sätt
- Har svårt att tala lågmält
- Annat:

Symptom finns: Ja / Nej

Exempel från barndomen:

- Är högljudd under lek eller i klassrummet
- Kan inte sitta tyst och titta på tv eller filmer
- Ombedd att vara tystare eller lugna ner sig
- Blir snabbt för kaxig i andras sällskap
- Annat:

Symptom finns: Ja / Nej

H/I 5

Är du alltid "på språng" eller tvungen att hålla i gång som om du "gick på högvarv"? Och hur var det då du var barn?

Exempel från vuxen ålder:

- Är alltid upptagen med att göra något
- Har mycket energi, alltid på gång
- Svårt att känna sina egna gränser
- Har svårt att släppa något, pressar på uttalat
- Annat:

Symptom finns: Ja / Nej

Exempel från barndomen:

- Är upptagen hela tiden
- Uttalat aktiv i skolan och hemma
- Har mycket energi
- Alltid "på språng", pressar på uttalat
- Annat:

Symptom finns: Ja / Nej

H/I 6

Pratar du ofta uttalat mycket? Och hur var det då du var barn?

Exempel från vuxen ålder:

- Pratar så mycket att folk tråkas ut
- Är känd för att prata oavbrutet
- Har svårt att sluta prata
- Har en tendens att prata för mycket
- Ger inte andra utrymme att bryta in under ett samtal
- Behöver många ord för att få något sagt
- Annat:

Symptom finns: Ja / Nej

Exempel från barndomen:

- Är känd för att vara en pratkvavn
- Lärare och föräldrar ber dig ofta att vara tyst
- Kommentarer i omdömen från skolan om att prata för mycket
- Bestraffas för att prata för mycket
- Hindrar andra i skolarbetet genom att prata för mycket
- Ger inte utrymme åt andra i ett samtal
- Annat:

Symptom finns: Ja / Nej

H/I 7

Svarar du ofta innan en fråga har avslutats? Och hur var det då du var barn?

Exempel från vuxen ålder:

- "Babbelmaja", säger vad du tänker
- Säger saker utan att tänka först
- Ger svar åt folk innan de har pratat klart
- Avslutar andras ord
- Uppfattas som taktlös
- Annat:

Symptom finns: Ja / Nej

Exempel från barndomen:

- "Babbelmaja", säger saker utan att tänka först
- Vill besvara alla frågor i skolan före de andra
- Slänger ur sig ett svar, även om det är fel
- Avbryter andra innan de har pratat klart
- Uppfattas som sårande
- Annat:

Symptom finns: Ja / Nej

H/I 8

Har du ofta svårt att vänta på din tur? Och hur var det då du var barn?

Exempel från vuxen ålder:

- Har svårt att vänta i en kö, tränger sig före
- Har svårt att tålmodigt vänta i trafiken/trafikstockningar
- Har svårt att vänta på din tur i samtal
- Är otålig
- Påbörjar snabbt relationer/anställningar eller avslutar/lämnar dessa p g a otålighet
- Annat:

Symptom finns: Ja / Nej

Exempel från barndomen:

- Har svårt att vänta på din tur under gruppaktiviteter
- Har svårt att vänta på din tur i klassrummet
- Alltid först att prata eller agera
- Blir snabbt otålig
- Går över gatan utan att se sig för
- Annat:

Symptom finns: Ja / Nej

H/I 9

Stör du ofta andra när de håller på med något eller tränger du dig på? Och hur var det då du var barn?

Exempel från vuxen ålder:

- Läger dig snabbt i vad andra gör
- Avbryter andra
- Stör folk i deras aktiviteter utan att de bett om det
- Andra kommenterar att du lägger dig i
- Har svårt att respektera andras gränser
- Har en åsikt om allt och uttalar den direkt
- Annat:

Symptom finns: Ja / Nej

Exempel från barndomen:

- Bryter in i andras lek
- Avbryter andras samtal
- Reagerar på allt
- Kan inte vänta
- Annat:

Symptom finns: Ja / Nej

Komplettering till kriterium A2

Vuxen ålder:

Har du fler av dessa symptom på hyperaktivitet/impulsivitet än andra personer, eller upplever du dem oftare än andra personer?

Ja / Nej

Barndomen:

Hade du fler av dessa symptom på hyperaktivitet/impulsivitet än andra barn i din ålder, eller upplevde du dem oftare än andra barn i din ålder?

Ja / Nej

Del 3: Funktionsnedsättning till följd av symptomen (DSM-IV kriterierna B, C och D)

Kriterium B

Har du alltid haft dessa symptom på uppmärksamhet och/eller hyperaktivitet/impulsivitet?

Ja (några av symptomen fanns innan jag fyllde 7 år).

Nej

Om svaret är nej, symptomen uppträdde fr o m års ålder.

Kriterium C

Inom vilka områden har du/hade du problem med dessa symptom?

Vuxen ålder

Arbete/utbildning

- Har inte avslutat utbildning/praktik som krävs för arbetet
- Arbetar under din utbildningsnivå
- Tröttnar snabbt på en arbetsplats
- Har haft många kortvariga jobb
- Har svårt med administrativa uppgifter/planering
- Får ingen befordran
- Presterar under din nivå på jobbet
- Har lämnat arbeten p g a gräl eller avsked
- Sjukskriven/förtidspensionerad p g a symptomen
- Begränsad nedsättning tack vare kompensation genom hög begåvningsnivå (IQ)
- Begränsad nedsättning tack vare kompensation genom yttre struktur
- Annat:

Relationer och/eller familj

- Tröttnar snabbt på förhållanden
- Inleder/avbryter förhållanden impulsivt
- Har ett ojämnt förhållande p g a symptomen
- Relationsproblem, många gräl, för lite intimitet
- Frånskild p g a symptomen
- Sexuella problem p g a symptomen
- Problem med att uppfostra p g a symptomen
- Problem med att sköta hemsysslor och/eller pappersarbete
- Ekonomiska problem eller spelande
- Vågar inte inleda ett förhållande
- Annat:

Barndom och ungdom

Utbildning

- Lägre utbildningsnivå än förväntat utifrån begåvningsnivå (IQ)
- Gått om någon/några klasser p g a koncentrations-svårigheter
- Oavslutad utbildning / avstängd från skolan
- Behövde längre tid för att slutföra utbildning än vad som är det vanliga
- Har med stor ansträngning klarat en utbildning som motsvarar din begåvningsnivå (IQ)
- Svårt att göra läxor
- Fått specialundervisning p g a symptomen
- Fått kommentarer från lärare om beteende eller koncentration
- Begränsad nedsättning tack vare kompensation genom hög begåvningsnivå (IQ)
- Begränsad nedsättning tack vare kompensation genom yttre struktur
- Annat:

Familjen

- Hamnar ofta i gräl med bröder eller systrar
- Blir ofta bestraffad eller slagen
- Lite kontakt med familjen p g a konflikter
- Hjälpt med struktur genom föräldrarna under längre tid än vad som brukar vara normalt
- Annat:

Vuxen ålder (fortsättning)

Sociala kontakter

- Tröttnar snabbt på sociala kontakter
- Har svårt att upprätthålla sociala kontakter
- Konflikter p g a kommunikationssvårigheter
- Svårt att skapa sociala kontakter
- Bristande självkänsla p g a negativa erfarenheter
- Uppmärksammar inte andra (glömmer att skicka kort/engagera dig/ringa etc.)
- Annat:

Fritid/Fritidsintressen

- Kan inte koppla av ordentligt på fritiden
- Måste idrotta väldigt mycket för att kunna koppla av
- Skador p g a mycket idrott
- Klarar inte att läsa ut en bok eller se klart en film
- Håller på med något hela tiden vilket gör dig utmattad
- Tröttnar snabbt på fritidsintressen
- Bilolyckor/blivit av med körkortet p g a vårdslös körning
- Söker "kickar" och/eller tar för många risker
- Har kommit i kontakt med polisen/rättssystemet
- Hetsäter
- Annat:

Självförtroende/självbild

- Osäkerhet p g a negativa kommentarer från andra
- Negativ självbild p g a erfarenheter av misslyckanden
- Rädd för att misslyckas om du börjar med nya saker
- Reagerar överdrivet häftigt på kritik
- Perfektionism
- Känner sig obekväm p g a symptom på ADHD
- Annat:

Barndom och ungdom (fortsättning)

Sociala kontakter

- Svårt att upprätthålla sociala kontakter
- Konflikter p g a kommunikationssvårigheter
- Svårt att skapa sociala kontakter
- Bristande självkänsla p g a negativa erfarenheter
- Få kompisar
- Blir retad
- Utesluten ur, eller tillåts inte vara med i gruppen
- Mobbar andra
- Annat:

Fritid/Fritidsintressen

- Kan inte koppla av ordentligt på fritiden
- Måste idrotta mycket för att kunna koppla av
- Skador p g a uttalat idrottande
- Klarar inte att läsa ut en bok eller se klart en film
- Håller på med något hela tiden vilket gör dig övertrött
- Tröttnar snabbt på fritidsintressen
- Söker "kickar" och/eller tar för många risker
- Har kommit i kontakt med polisen/rättssystemet
- Råkat ut för ökat antal olyckstillbud
- Annat:

Självförtroende/självbild

- Osäkerhet p g a negativa kommentarer från andra
- Negativ självbild p g a erfarenheter av misslyckanden
- Rädd för att misslyckas om du börjar med nya saker
- Reagerar överdrivet häftigt på kritik
- Perfektionism
- Annat:

Vuxen ålder: Föreligger funktionsnedsättning inom två eller fler områden?

Ja / Nej

Barndom och ungdom: Föreligger funktionsnedsättning inom två eller fler områden?

Ja / Nej

Slut på intervjun. Gå nu vidare till sammanställningen på nästa sida.

Övrig information:

Sammanställning av symptomen A och H/I

Ange vilka kriterier som uppfylldes i del 1 och 2 och addera antalet

Kriterium DSM-IV TR	Symptom	Finns i vuxen ålder	Fanns under barndo- men
A1a	A1. Är ofta ouppmärksam på detaljer eller gör slarvfel i skolarbetet, yrkeslivet eller andra aktiviteter		
A1b	A2. Har ofta svårt att bibehålla uppmärksamheten inför uppgifter eller lekar		
A1c	A3. Verkar ofta inte lyssna på direkt tilltal		
A1d	A4. Följer ofta inte givna instruktioner och misslyckas med att genomföra skolarbete, hemsysslor eller arbetsuppgifter (beror inte på trots eller på att personen inte förstår instruktionerna)		
A1e	A5. Har ofta svårt att organisera sina uppgifter och aktiviteter		
A1f	A6. Undviker ofta, ogillar eller är ovillig att utföra uppgifter som kräver mental uthållighet (t ex skolarbete eller läxor)		
A1g	A7. Tappar ofta bort saker som är nödvändiga för olika aktiviteter (t ex leksaker, läxmaterial, pennor, böcker eller verktyg)		
A1h	A8. Är ofta lätt distraherad av yttre stimuli		
A1i	A9. Är ofta glömsk i det dagliga livet		
	Totala antalet kriterier på uppmärksamhet	<input type="text"/> / 9	<input type="text"/> / 9
A2a	H/I 1. Har ofta svårt att vara stilla med händer eller fötter eller kan inte sitta still		
A2b	H/I 2. Lämnar ofta sin plats i klassrummet eller i andra situationer där personen förväntas sitta kvar på sin plats en längre stund		
A2c	H/I 3. Springer ofta omkring, klänger eller klättrar mer än vad som anses lämpligt för situationen (hos ungdomar och vuxna kan detta vara begränsat till en subjektiv känsla av rastlöshet)		
A2d	H/I 4. Har ofta svårt att leka eller utöva fritidsaktiviteter lugnt och stilla		
A2e	H/I 5. Verkar ofta vara "på språng" eller "gå på högvarv"		
A2f	H/I 6. Pratar ofta överdrivet mycket		
A2g	H/I 7. Kastar ofta ur sig svar på frågor innan frågeställaren pratat färdigt		
A2h	H/I 8. Har ofta svårt att vänta på sin tur		
A2i	H/I 9. Avbryter eller inkräktar ofta på andra (t ex kastar sig in i andras samtal eller lekar)		
	Totala antalet kriterier på hyperaktivitet/impulsivitet	<input type="text"/> / 9	<input type="text"/> / 9

Bedömningsblad

DSM-IV kriterium A	Barndomen Är antalet kriterier på ouppmärksamhet (A) \geq 6? Är antalet kriterier på hyperaktivitet/impulsivitet (H/I) \geq 6?	☐ Ja / ☐ Nej ☐ Ja / ☐ Nej
	Vuxen ålder* Är antalet kriterier på ouppmärksamhet (A) \geq 6? Är antalet kriterier på hyperaktivitet/impulsivitet (H/I) \geq 6?	☐ Ja / ☐ Nej ☐ Ja / ☐ Nej
DSM-IV kriterium B	Finns det tecken på ett livslångt mönster av symptom och begränsningar?	☐ Ja / ☐ Nej
DSM-IV kriterium C och D	Symptom och funktionsnedsättning föreligger inom minst två funktionsdomäner	
	Vuxen ålder Barndomen	☐ Ja / ☐ Nej ☐ Ja / ☐ Nej
DSM-IV kriterium E	Symptomen kan inte förklaras (bättre) med någon annan föreliggande psykiatrisk störning	☐ Nej ☐ Ja, genom <input type="text"/>
	Stöds diagnosen av andra informationskällor? Förälder(Föräldrar)/bror/syster/övrig, nämligen <input type="text"/> ** Partner/god vän(inna)/övrig, nämligen <input type="text"/> ** Betyg/omdömen/skolrapporter 0 = inget/lite stöd 1 = ett visst stöd 2 = ett tydligt stöd	☐ ej aktuellt ☐ 0 ☐ 1 ☐ 2 ☐ ej aktuellt ☐ 0 ☐ 1 ☐ 2 ☐ ej aktuellt ☐ 0 ☐ 1 ☐ 2 Extra information: <input type="text"/>
	Diagnos ADHD***	☐ Nej ☐ Ja, undergrupp: ☐ 314.01 Kombinerad typ ☐ 314.00 Huvudsakligen bristande uppmärksamhet ☐ 314.01 Huvudsakligen hyperaktivitet-impulsivitet

* Forskningsresultat talar för att fyra eller fler uppfyllda kriterier på uppmärksamhetssvårigheter och/eller hyperaktivitet-impulsivitet är tillräckliga för att ställa diagnosen ADHD i vuxen ålder. Kooij e.a., Internal and external validity of Attention-Deficit Hyperactivity Disorder in a population-based sample of adults. Psychological Medicine 2005; 35(6):817-827. Barkley RA: Age dependent decline in ADHD: True recovery or statistical illusion? The ADHD Report 1997; 5:1-5.

** Ange från vem informationen inhämtades.

*** Om de fastställda undergrupperna är olika under barndomen och i vuxen ålder, skall den aktuella undergruppen i vuxen ålder vara avgörande för diagnosen.

DIVA 2.0

SVENSKA

DIVA
Foundation

*Diagnostisk intervju
för ADHD
hos vuxna*